

Jenni Juslen
Suomen ympäristökeskus, viranomaispalvelut

29.7.2026

SYKE/2026/1419

Julkinen

Valtiovarainministeriö
Jere Lumme

Viite: VN/35196/2025

Asia: Hallituksen esitysluonnos Tullin rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Syken lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Tullin rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen ympäristökeskus (Syke) lausuu hallituksen esityksen luonnoksesta viranomaistoimintansa näkökulmasta.

Ympäristöön ja terveyteen liittyvistä uhista ja valvontavastuista

Sykellä on valvontavastuu useaan EU-säännökseen (elohopea-asetus, f-kaasu- ja otsoni-asetukset, jätteen siirtoasetus, POP-asetus) liittyen, mutta käytössään vain hallinnollisia valvontakeinoja. Tulli valvoo Syken rinnalla mm. kansainvälisiä jätesiiroja sekä f-kaasu- ja otsoniasetusten velvoitteita. Valvontayhteistyö on erittäin tiivistä ja toimivaa ja toimintaympäristössä on yhdessä todettu järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien riskien kasvaneen. On Syken valvonnan riskiperusteisuuden ja tehostumisen näkökulmasta kannatettavaa, että Tullilla on mahdollisuus monipuolisiin tiedustelukeinoihin. Näin se pystyy jatkossakin vakavien ympäristöä ja terveyttä vaarantavien tekosten estämiseen ja paljastamiseen.

Europolin uhka-arvioissa korostetaan, että järjestäytynyt rikollisuus käyttää laillisia liiketoimintarakenteita oman hyödyntämisensä edistämiseksi ja Tulli on keskeisessä asemassa havainnoidaan ja yhdistelemään tietoja valtioiden rajat ylittävistä kuljetuksista ja tavaravirrasta. Jätteesiin liittyvä rikollinen toiminta on ollut merkittävä terveys- ja ympäristöuhka pitkään ja ympäristöasioissa tiukentunut EU-sääntely on luonut viime vuosina uusia kannusteita sääntelyn kiertämiseen tai hyödyntämiseen, esimerkiksi f-kaasujen kiintiöjärjestelmän myötä.

Tulli valvoo luonnonsuojelulain ja CITES-asetuksen (uhanalaisten ja suojeltujen lajien kauppa) noudattamista maahantuonnissa, maastaviennissä, jälleenviennissä ja kauttakuljetuksessa ja on avainasemassa paljastamassa luvaton toimintaa. Suomen ympäristökeskus on CITES-asioissa lupien ja todistusten myöntämiseen toimivaltainen viranomainen, mutta CITES-asioiden valvonta ei kuulu Syken toimivaltaan. Syke ja Tulli tekevät tiivistä yhteistyötä CITES-yleissopimuksen toimeenpanoon liittyvissä asioissa: Syke antaa Tullille CITES-lajeja koskevia asiantuntijalausuntoja sekä arvioita ja tarkennuksia CITES-lajeihin liittyvissä kysymyksissä ja Tulli valvoo sekä yksityisiä että

yrityksiä. Syken tietojen mukaan valvonnassa ei ole juurikaan paljastunut liiketoimintarakenteita hyödyntäviä sääntelyn vastaisia tekoja. Tietoverkoissa tapahtuu nykyisin enenevässä määrin laitonta CITES-kauppaa, mikä vaatii ajantasaisia valvontakeinoja ja viranomaisyhteistyön kehittämistä.

Jotta Suomessa pystytään estämään, paljastamaan ja puuttumaan tehokkaasti maahantuontiin ja maastavientiin liittyviin rikollisuushiin, on kannatettavaa päivittää lainvalvontaviranomaisena toimivan Tullin keinoja. Esitysluonnoksessa käytetyt muotoilut ja käsitteet saattavat osin vaatia täsmennyksiä jatkovalmistelussa.

Esitysluonnoksessa uusien tiedustelukeinojen lisäksi lisättäisiin Tullin rikostorjunnassa tehty rikostiedustelu tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontaan ja säädettäisiin Tullille velvollisuuksia ilmoittaa keinoja koskevista päätöksistä tiedusteluvalvontavaltuutetulle, mikä sääntely varmistaisi Tullin uusien keinojen valvontaa.

Yksittäisiä huomioita

Esitysluonnoksen s. 83 säännösten perusteluissa yhdistetään lakiluonnoksessa käytetty käsite ”vakavasti uhkaa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta” perustuslakiin ja perustuslakivaliokunnan käytäntöön. Tämä on olennainen kappale lakitekstiin esitetyn jokseenkin laajan käsitteen tulkinnaissa ja vastaava perustelukappale tulisi sisällyttää myös lopulliseen hallituksen esitykseen. Ympäristörikoksiin liittyen käsitteen on katsottu kattavan ympäristön turmelemisen törkeän tekumuodon. Ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon johdosta tullaan syksyllä 2026 antamaan rikoslakia uudistava hallituksen esitys ja olisi hyvä saada näiden lakimuutosten yhteydessä tulkinta selväksi myös muiden törkeiden ympäristörikosten osalta: ovatko ne tai jotkin niistä lähtökohdaisesti vakavasti yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavia ja siten jatkossa Tullin rikostiedustelukeinojen perusteina käytössä.

4.2.5 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin (9. kappaleen loppu)

Verkkokaupan räjähdysmäinen kasvu -virkkeessä on kirjoitusvirhe: ”parantaa”-sana on turha.

Pääjohtajan sijainen, tutkimusinfrajohtaja

Tero Eklín

Palvelupäällikkö

Jenni Juslén

Lausunnon valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Hanne Rajanen.

Liitteet

-

Jakelu

VM/lausuntopalvelu

Tiedoksi

syke.fi

**Asiakirja: SYKE/2026/1419-2 Syken lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Tullin rikostiedustelua koskevasi
lainsäädännöksi**

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Tero Eklín, Suomen ympäristökeskus, tutkimusinfra
Jenni Juslen, Suomen ympäristökeskus, viranomaispalvelut

